

INFORMACIÓN BÁSICA SOBRE A PROGRAMACIÓN DE VALORES ÉTICOS DE 4º ESO

1. INTRODUCCIÓN

A materia de Valores Éticos ten como obxectivo básico orientar o alumnado adolescente na escolla do seu proxecto de vida persoal. A orientación de Valores Éticos permitirá que ese proxecto se vaia enchendo de xeito acorde coa racionalidade práctica. Isto supón que o proxecto, por racional, vai requirir virtudes intelectuais como o rigor, a coherencia, a honradez intelectual ou o apego á realidade. Pola dimensión práctica desa racionalidade, o proxecto requirirá que o alumnado vaia construíndo, desde a reflexión, un código ético de valores e normas que determinarán as súas decisións para guiar a súa conduta de tal xeito que realce a súa dignidade persoal e, ao mesmo tempo, permita a súa realización plena e feliz como persoas e a promoción de relacións sociais marcadas polo recoñecemento das outras persoas, o respecto cara a elas, e pola finalidade de alcanzar cotas cada vez maiores de xustiza, tanto no nivel máis próximo á persoa como no nivel global.

No plano didáctico, Valores Éticos contribúe á consecución das competencias clave. Resulta evidente que o obxectivo de alcanzar maiores competencias sociais e cívicas está na súa propia constitución como materia. Pero a reflexión ética tamén require a posta en práctica da competencia comunicación lingüística, pola necesidade de rigor e claridade na exposición das propias ideas, e da capacidade dialóxica para comprender os puntos de vista alleos e aprender deles. Tamén resulta indispensable fomentar tanto a competencia de aprender a aprender como a de sentido da iniciativa e espírito emprendedor, pois ambas inciden na necesidade de crecemento persoal, tanto na orde do exercicio dos procesos cognitivos como na do aprecio pola creatividade, o sentido crítico e o non-estancamento. Para a reflexión ética, ademais, é necesario coñecer e dialogar con pensadores/as que, coas súas teorías antropolóxicas, éticas e políticas, foron moldeando tanto a nosa cultura como os valores de respecto, non-violencia,

liberdade, igualdade entre as persoas, solidariedade e pluralismo; valores que son o corazón da Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH). É desde eses valores como tamén se analiza o traballo científico e tecnolóxico, polo que tamén se traballa a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, non desde unha perspectiva substantiva, pero si desde a análise da actividade científico-tecnolóxica como actividade que debe ser acorde a valores éticos.

universais, tanto nos seus procedementos como nos resultados que dela se poidan obter. Por último, a materia préstase a desenvolver nos alumnos e nas alumnas, tanto en traballos colaborativos como en tarefas individuais, a competencia dixital, que lles permita acceder e seleccionar información, procesala e plasmar as súas creacións en produtos cunha innegable capacidade para a comunicación.

Apúntase, tamén, a oportunidade que brinda a materia para pór en práctica metodoloxías didácticas activas e contextualizadas que faciliten a participación do alumnado en traballos cooperativos, a realización de tarefas, a aprendizaxe baseada en problemas, o estudo de casos, o traballo por retos, etc., metodoloxías todas elas que lle confiren ao alumnado o papel de axente activo da súa propia formación.

Poucas materias afondan no tratamento dos elementos transversais do currículo como a de Valores Éticos, tendo algún deses elementos, como a educación cívica e constitucional, como parte nuclear, e necesitando o concurso dos outros, como a comprensión de lectura, a corrección na expresión oral e escrita, o uso de ferramentas para a comunicación audiovisual e outros elementos de TIC, ou a aposta polo emprendemento como antítese do estancamento e a pasividade. Pero, ademais, na materia abórdanse temas como o desenvolvemento sustentable, o abuso e o maltrato de persoas con discapacidade, ou o fomento da igualdade de oportunidades, porque nestes e en outros é a reflexión ética a quen ten que orientar a nosa conduta.

O currículo da materia está estruturado en seis bloques temáticos con enfoques, perspectivas e niveis de fondura diferente. Son os seguintes: "A dignidade da persoa", "A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais", "A reflexión ética", "A xustiza e a política", "Os valores éticos, o dereito, a

Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH) e outros tratados internacionais sobre dereitos humanos" e, por último, "Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía". As diferenzas entre bloques e o ter en conta os diversos momentos do desenvolvemento cognitivo do alumnado nesta etapa foron os motivos determinantes de que, no currículo do primeiro ciclo, os alumnos e as alumnas de primeiro de ESO traballen o referido á personalidade e á súa constitución, a ineludibilidade dos problemas morais e a introdución á reflexión ética e política. En segundo de ESO abórdanse as achegas que, no campo da reflexión moral, fixeron os/as grandes pensadores/as e filósofos/as da historia, así como as conexións necesarias entre o campo da ética, o do dereito e o da política; conexións nas que o concepto de xustiza ocupa un papel central. En terceiro de ESO, curso final do ciclo, os temas atinxen á configuración da vida social e política, pondo como criterio ético básico dunha sociedade xusta o respecto á DUDH e os valores que a conforman, e vendo que tanto a Constitución Española como o Estatuto de Autonomía de Galicia se axustan a este criterio e o enriquecen. No cuarto curso da etapa retómanse xa, pero desde un nivel de afondamento superior, todos os temas que foron xurdindo nos cursos previos, tendo como horizonte que o alumnado, ao final da etapa, estea xa capacitado para levar a cabo o proxecto máis importantes de aqueles nos que se embarcarán: o dunha vida persoal e social digna e satis-factoria.

2. ACLARACIÓNS SOBRE A TEMPORALIZACIÓN, O GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA E OS PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.

Calendario escolar

1. Período Lectivo

Primeiro trimestre: do 16 de setembro ao 20 de decembro

Segundo trimestre: do 8 de xaneiro ao 3 de abril

Terceiro trimestre: do 14 de abril ao 30 de xuño

2. Interrupción das actividades lectivas:

Nadal: do 23 de decembro de 2009 ao 7 de xaneiro de 2019

Entroido: días 24, 25 e 26 de febreiro de 2019

Semana santa: do 6 ao 13 de abril de 2019

3. Datas de avaliación.

Primeira avaliación: 9, 10 e 11 de decembro

Segunda avaliación: 16, 17 e 18 de marzo

Terceira avaliación: 22, 23 e 24 de xuño

Valores Éticos: 1 sesións semanal

	1º	2º	3º
	Aval	Aval	Aval
setembro	2		
outubro	5		
novembro	4		
decembro	2	1	
xaneiro		4	
febreiro		3	
marzo		2	2
abril			4
maio			4
xuño			2
Total sesións/período:	13	10	12
Total sesións/curso:	35		

O cálculo de sesións lectivas para o presente curso na materia Valores Éticos do 4º curso, é de 35 sesións. O número de estándares de aprendizaxe é de 33, de modo que en caso hipotético de non perder ningunha sesión por coincidir unha xornada festiva, ou calquera outra eventualidade disporíase exactamente dunha sesión para cada estándar, o que resulta na maior parte dos casos, claramente insuficiente. Isto obriga a agrupalos priorizando o máis inclusivos e os de carácter procedimental e traballalos de xeito transversal mediante unha metodoloxía de aprendizaxe por tarefas. Ao organizar o currículo en torno a tarefas, non resulta doado establecer a priori unha temporalización precisa nin un número determinado de sesións para cada estándar. Porén, dado que a tarefa que se presenta para este curso foi traballada xa no curso anterior, ofrécese en primeiro lugar a proposta curricular cunha temporalización xeral estimada e, a continuación, a proposta de compactación, que presenta sobre o traballado no curso 2018-2019 pequenas modificacións que xorden da experiencia e do cambio da temática na Olimpíada Filosófica de Galicia (“O poder do mito”).

BLOQUE 1. A DIGNIDADE DA PERSOA
B1.1. A dignidade do ser humano como valor básico no que se asenta a DUDH.
B1.2. Atributos esenciais do ser humano na DUDH: razón, conciencia e liberdade.
B1.3. Léxico do bloque: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc.

BLOQUE 2. A COMPRESIÓN, O RESPECTO E A IGUALDDAE NAS RELACIÓNS
B2.1. Dereitos e liberdades dos individuos establecidos na DUDH que o Estado debe respectar.
B2.2. Fenómeno da socialización global.
B2.3. Perigos da socialización global á marxe dos valores éticos universais.
B2.4. Medios de comunicación de masas e socialización global. Conflito entre liberdade de expresión outros dereitos.
BLOQUE 3. A REFLEXIÓN ÉTICA
B3.1. Importancia e valor da reflexión ética como defensa dos DDHH.
B3.2. Novos campos da ética aplicada: profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc.
B3.3. Proxecto de vida persoal: límites e oportunidades que ofrecen as circunstancias persoais, e valores éticos que serven como guía.

B3.4. Éticas formais e éticas materiais.
B3.5. Ética kantiana: carácter formal. Autonomía da persoa como valor ético fundamental.
B3.6. Ética do discurso, de Apel e Habermas, como ética formal. Relación coa ética de Kant.

BLOQUE 4. A XUSTIZA E A POLÍTICA
B4.1. Democracia e xustiza.
B4.2. Deberes cívicos como cumprimento de valores éticos e como defensa e difusión dos dereitos humanos.
B4.3. Perigos dunha globalización sen valores éticos.
B4.4. Promoción dos DDHH por parte dos Estados: fomento e ensino dos valores éticos.

BLOQUE 5. OS VALORES ÉTICOS, O DEREITO E A DDHH
B5.1. Dereito e leis: finalidade, características e xustificación ética.
B5.2. Conflitos entre principios éticos individuais e principios normativos sociais.
B5.3. Teoría da xustiza de Rawls: posición orixinal e veu de ignorancia; criterio de imparcialidade; función dos dous principios de xustiza.
B5.4. Os DDHH como ideais irrenunciáveis.
B5.5. Deficiencias na aplicación dos DDHH referidos ao económico e ao social.
B5.6. Organizacións que traballan
B5.7. Dereito á seguridade e a paz.
B5.8. Compromiso coa paz e a solidariedade coas vítimas da violencia.
B5.9. Ameazas á paz
B5.10. As Forzas Armadas na Constitución española.
B5.11. Misións das Forzas Armadas.
B5.12. Conflitos armados: importancia das organizacións internacionais na súa prevención e na súa solución

BLOQUE 6. OS VALORES ÉTICOS E A SÚA RELACIÓN COA CIENCIA E A TECNOLOXÍA
B6.1. Validez ética dos proxectos científicos e tecnolóxicos.
B6.2. Códigos deontolóxicos dos axentes sociais.

Resumo da temporalización

Compactación de Valores Éticos 4ESO A-B ao redor de dúas temáticas: unidade didáctica sobre a película “Matrix” e o tema da liberdade / b2. A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais + b4. Xustiza e política (a democracia e o estado de dereito)

Funcionou moi ben realizar a compactación curricular tomando como núcleo central o Bloque 4. “A xustiza e a política”, xa que entre os seus contidos podemos atopar temas tratados no film “Matrix” (do cal visionaremos os fragmentos máis significativos) dende diferentes ángulos como democracia – vs tiranía - e xustiza –vs a inxustiza de vivir na escravitude - (B4.1), deberes cívicos – volver á Matrix a desenchufar a outras persoas - , valores éticos – lealdade, honestidade, etc. -, dereitos humanos – dereito a ser tratado

como un humano, punto de partida esencial - (B4.2) co efecto arrastre destes contidos cara a B4.3 e B4.4.; conflitos entre principios éticos individuais e principios normativos sociais (B5.2), o veo de ignorancia e criterio de imparcialidade, Rawls (B5.3), ambos contidos claramente relacionados coa convivencia dentro e fóra da Matrix e coa elección de vivir na realidade ou na aparencia (tema estreitamente conectado cos inicios da filosofía como “paso do mito ao logos”); novamente o tratamento destes contidos leva ao efecto arrastre (na reflexión, obviamente) a aqueles que van dende o B5.4 ao B5.9 (obviamente estase a falar de todos os estándares incluídos nos puntos sinalados nestes contidos, en caso contrario sinalaríase) que tratan basicamente de Dereitos Humanos.

Resulta obvio que mentres se trata todo isto vai ser ineludible desenvolver os estándares do Bloque 1. “A dignidade da persoa”, así unha grande parte dos do Bloque 3. “A reflexión ética”: non é posible tratar dun xeito serio o problema da xustiza e da política sen ter en conta a dignidade da persoa e sen facer unha reflexión ética. A compactación xorde da constatación de que é mellor para a comprensión do alumnado a non impartición lineal dos temas, senón imbricando e relacionando estándares a partires dun núcleo central que sexa exemplificado dun xeito concreto (moito do alumnado aínda está moi suxeito a razoamentos concretos e non é quen de pasar a comprender conceptos abstractos – e menos nunha hora de clase semanal – se non se lle fai partir de casos concretos).

A modo de exemplo inclúese aquí o detalle da compactación dalgún dos estándares impartidos en cada avaliación: Bloque 4. A Xustiza e a política. Impartidos B4.1 e B4.2 (VEB4.1.1. – reflexión sobre os valores cívicos e éticos respecto ao dereito de obter información veraz); B4.3. (VE4.2.1. – disertación ao redor dos problemas da toma de decisións sen ter boa información social, económica, política, etc.); B5.1 (funcionamento da aplicación da lei nos xulgados; utilización de noticias falsas). Todo isto tratouse a partires de vídeos sobre “fake news”, “posverdade” e identidades falsas e verdadeiras nas redes e os perigos que hai en contactar a través delas

A transición co tema da VII Olimpíada Filosófica de Galicia, farase a partires dos citados estándares do Bloque 2, máis concretamente os estándares: VEB2.2.3. Diserta acerca do impacto que teñen os medios de comunicación masiva na vida moral das persoas e da sociedade, expresando as súas opinións con rigor intelectual, VEB2.2.4. Valora a necesidade dunha regulación ética e xurídica en relación co uso de medios de comunicación masiva, respectando o dereito á información e á liberdade de expresión que posúen os cidadáns e as cidadás. Estes estándares traballaranse concretamente cos modelos de dilemas que proporcione a organización da OFG.

Como sempre, a programación é obrigado facela sen saber como é alumnado, sen facer a avaliación inicial, sen saber que tipo de inquietudes ten o alumnado, incluso que tipo de inquietudes diferentes teñen os grupos, ou sexa, sen saber nada máis que o que a lei di e o número aproximado de alumnado por nivel. Isto obriga en moitas ocasións a ter que facer variacións na programación. A intención da profesora é que o que aquí presenta sexa unha guía o máis útil, rigorosa e flexible que sirva para impartir a materia e non para impoñela por riba de calquera consideración. As estimacións de sesións a utilizar para impartir os estándares ou grupos de estándares son eso, “estimacións”, ao igual que os instrumentos cos que se avaliará. Sempre se buscará a comprensión da materia e o máximo aproveitamento académico e cívico do que se faga dentro da clase. Calquera modificación que sexa necesario facer por estes motivos deixárase consignado nas reunións de Departamento.

Primeira avaliación (3+10 estándares de) 28.57% redondeo a 30%

36 estándares en total / No saco porcentajes y esas cosas para criterios de evaluación porque quiero ver si así te sirve, ya que rompe con el diseño que hicimos siempre. Ni sé bien cómo poner la temporalización, la verdad. Espero a ver cómo la pusiste tú.

Comezamos o curso coa compactación de B1 e B2 o redor de B4 como introdución ao problema da liberdade-coñecemento-realidade tratado a través do visionado de fragmentos da película “Matrix” cos seus correspondentes exercicios.

Valores éticos. 4º de ESO				
Bloque 4. A xustiza e a política				
Contidos	Estándares de aprendizaxe 3	Temporalización 2 sesións	Criterios de avaliación 2 (contidos mínimos en negra)	Exemplos de procedementos e instrumentos de avaliación

Valores éticos. 4º de ESO				
Bloque 4. A xustiza e a política				
Contidos	Estándares de aprendizaxe 3	Tempo- o- raliza- ción 2 sesións	Critérios de avaliación 2 (contidos mínimos en negraña)	Exemplos de procedementos e instrumentos de avaliación
B4.1. Democracia e xustiza. B4.2. Deberes cívicos como cumprimento de valores éticos e como defensa e difusión dos dereitos humanos .	VEB4.1.1. Comprende a importancia que ten para a democracia e a xustiza, que os cidadáns e as cidadás coñezan e cumpran os seus deberes (defensa dos valores éticos e cívicos, coidado e conservación de todos os bens e servizos públicos, participación na elección de representantes políticos/as, respecto e tolerancia á pluralidade de ideas e de crenzas, acatamento das leis e das sentenzas dos tribunais de xustiza, pagamento dos impostos establecidos, etc.).		- B4.1. É quen de concebir a democracia como un estilo de vida cidadá , dentro do cal é posible difundir os dereitos humanos.	CSC II. VIII. XI. XVII. XX.
B4.3. Perigos dunha globalización sen valores éticos. B4.4. Promoción dos DDHH por parte dos Estados: fomento e ensino dos valores éticos.	VEB4.2.1. Diserta e elabora conclusións, en grupo, acerca das terribles consecuencias que pode ter para o ser humano o fenómeno da globalización, se non se establece unha regulación ética e política (egoísmo, desigualdade, interdependencia, internacionalización dos conflitos armados, imposición de modelos culturais determinados por intereses económicos que promoven o consumismo e a perda de liberdade humana, etc.).		- B4.2. Extrae conclusións acerca da necesidade de que o Estado e a cidadanía promovan o ensino e difusión dos valores éticos como instrumentos de defensa dos dereitos humanos ante a deshumanización que pode conlevar a globalización.	CAA, CSC II. IX XII. XVIII. XX.

Valores éticos. 4º de ESO				
Bloque 4. A xustiza e a política				
Contidos	Estándares de aprendizaxe 3	Tempo- raliza- ción 2 sesións	Criterios de avaliación 2 (contidos mínimos en negraíña)	Exemplos de procedementos e instrumentos de avaliación
	VEB4.2.2. Comenta o deber ético e político que teñen todos os estados, ante os riscos da globalización, de tomar medidas de protección dos dereitos humanos, nomeadamente a obriga de fomentar o ensino dos valores éticos e a súa vixencia, e a necesidade de respectalos en todo o mundo (deber de contribuír na construción dunha sociedade xusta e solidaria, fomentando a tolerancia, o respecto aos dereitos das demais persoas; honestidade, lealdade, pacifismo, prudencia, e mutua comprensión mediante o diálogo, a defensa e protección da natureza, etc.).			

Valores éticos. 4º de ESO				
Bloque 2. A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais - Unidade 2 do libro de texto				
Contidos	Estándares de aprendizaxe/7	Tempo- ralización 9 sesións	Criterios de avaliación 2 (contidos mínimos en negraíña)	Exemplos de procedementos e instrumentos de avaliación
B2.1. Dereitos e liberdades dos individuos establecidos na DUDH que o Estado debe respectar .	VEB2.1.1. Comenta, segundo o establecido pola DUDH nos artigos do 12 ao 17, os dereitos do individuo que o Estado debe respectar e fomentar, nas relacións existentes entre ambos.		- B2.1. Explicar, baseándose na DUDH, os principios que deben rexer as relacións entre a cidadanía e o Estado.	CCL, CD, CSIEE I. VI. V. IX. XII. XV.
	VEB2.1.2. Explica os límites do Estado que establece a DUDH nos artigos do 18 ao 21, ao determinar as liberdades dos cidadáns e das cidadás que este debe protexer e respectar.			
	VEB2.1.3. Elabora unha presentación con soporte informático e audiovisual			

Valores éticos. 4º de ESO				
Bloque 2. A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais - Unidade 2 do libro de texto				
Contidos	Estándares de aprendizaxe/7	Tempo- realización 9 sesións	Criterios de avaliación 2 (contidos mínimos en negra)	Exemplos de procedementos e instrumentos de avaliación
	que ilustre os contidos máis sobresaíntes tratados no tema, e expón as súas conclusións de xeito argumentado.			
B2.2. Fenómeno da socialización global . B2.3. Perigos da socialización global á marxe dos valores éticos universais. B2.4. Medios de comunicación de masas e socialización global. Conflito entre liberdade de expresión outros dereitos .	VEB2.2.1. Describe e avalía o proceso de socialización global, mediante o que se produce a interiorización de valores, normas, costumes, etc. VEB2.2.2. Sinala os perigos que encerra o fenómeno da socialización global se se desenvolve á marxe dos valores éticos universais, e debate acerca da necesidade de establecer límites éticos e xurídicos neste tema. VEB2.2.3. Diserta acerca do impacto que teñen os medios de comunicación masiva na vida moral das persoas e da sociedade, expresando as súas opinións con rigor intelectual. VEB2.2.4. Valora a necesidade dunha regulación ética e xurídica en relación co uso de medios de comunicación masiva, respectando o dereito á información e á liberdade de expresión que posúen os cidadáns e as cidadás.		- B2.2. Explicar en que consiste a socialización global, a súa relación cos medios de comunicación masiva, reflexionando dun xeito valorativo sobre os seus efectos na vida e no desenvolvemento moral das persoas e da sociedade.	CCEC, CCL, CSC I. III. IX. XI. XVII. XIX. XX.

Valores éticos. 4º de ESO				
Bloque 1. A dignidade da persoa				
Contidos	Estándares de aprendizaxe 3	Tempo- realización 3	Criterios de avaliación 1 (contidos mínimos en negra)	Exemplos de procedementos e instrumentos de avaliación

B1.1. A dignidade do ser humano como valor básico no que se asenta a DUDH . B1.2. Atributos esenciais do ser humano na DUDH : razón, conciencia e liberdade . B1.3. Léxico do bloque: dignidade da persoa, fraternidad e, liberdade humana, trato	VEB1.1.1. Identifica a orixe dos dereitos inalienables e universais que establece a DUDH na dignidade do ser humano en tanto que persoa e os atributos inherentes á súa natureza.		- B1.1. Interpretar e valorar a importancia da dignidade da persoa como valor fundante da DUDH , subliñando os atributos inherentes á natureza humana e os dereitos inalienables e universais que derivan dela, como o punto de partida sobre o que deben xirar os valores éticos nas relacións humanas a nivel persoal, social, estatal e universal.	CSC, CCL, CAA I. III. V. XII. XVI. XVII. XX.
	VEB1.1.2. Identifica na DUDH os atributos esenciais do ser humano: razón, conciencia e liberdade			
	VEB1.1.3. Relaciona adecuadamente os termos e as expresións seguintes, que se utilizan na DUDH: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana , trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc.			

Tendo en conta que o núcleo central é **Bloque 4. A xustiza e a política**

Valores éticos. 4º de ESO	
Bloque 4. A xustiza e a política COMPACTADO con estándares de B1 e de B2 / en total 13 estándares	
Estándares de aprendizaxe Bloque 4	Compacta con
VEB4.1.1.	Bloque 1: VEB1.1.2., Bloque 2: VEB2.2.3., VEB2.2.4.
VEB4.2.1	Bloque 1: VEB1.1.1., VEB1.1.3.
VEB4.2.2.	Bloque 2: VEB2.1.1., VEB2.1.2., VEB2.1.3., VEB2.2.1., VEB2.2.2.

Vanse introducir xa o inicio da compactación fragmentos de **visionado de Matrix**, polo tanto calcúlanse que entre a **sesión 7ª e 8ª das** (posibles) **11 ou 12 do trimestre** utilizaranse para entrar nesta temática. Se “sobrase” algunha sesión (algo moi improbable) utilizaríase para ir adiantando sobre o que se ten previsto para a segunda avaliación, xa que enlaza directamente co tema dos dereitos humanos (Bloque 2), consistindo esto na compactación con estándares do Bloque 1 (a dignidade da persoa).

EXEMPLOS DE EJERCICIOS DE AVALIACIÓN COMPACTADA DE ESTÁNDARES
- Vídeo sobre Fake News e a súa elaboración
- Disertación sobre Posverdade, creación de “verdades” e “mitos”
- Putnam e os cerebros en cubetas (Matrix)

Segunda avaliación (3+11 estándares de) 28.57% redondeo a 30%

Tendo en conta que o núcleo central é **Bloque 4. A xustiza e a política**, nesta avaliación compacta fundamentalmente, e seguindo coa temática xurdida das reflexións de fragmentos de “Matrix”, co **Bloque 3. A reflexión ética**

Valores éticos. 4º de ESO				
Bloque 3. A reflexión ética				
Contidos	Estándares de aprendizaxe / 8	Tempo - realización 12	Criterios de avaliación 4 (contidos mínimos en negra)	Exemplos de procedementos e
B3.1. Importancia e valor da reflexión ética como defensa dos DDHH . B3.2. Novos campos da ética aplicada: profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc.	VEB3.1.1. Xustifica racionalmente e estima a importancia da reflexión ética no século XXI, como instrumento de protección dos dereitos humanos ante o perigo que poden representar entes posuidores de grandes intereses políticos e económicos e grupos violentos, que teñen ao seu alcance armamento de grande alcance científico e tecnolóxico, capaces de		- B3.1. Recoñecer que a necesidade dunha regulación ética é fundamental no mundo actual co fin de garantir o cumprimento dos dereitos humanos.	CSC, CMCCT, CSIEE II. III. IV. VI. XII. XVII.
	VEB3.1.2. Sinala algúns dos novos campos aos que se aplica a ética (profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc.)			
	VEB3.2.1. Describe e avalía as circunstancias que no momento actual o/a rodean, identificando as limitacións e as oportunidades que se lle formulan desde as perspectivas social, laboral, educativa, económica, familiar, afectiva, etc., co obxecto de deseñar, a partir delas, o seu proxecto de vida persoal, determinando			
	VEB3.3.1. Define os elementos distintivos das éticas formais e compáraos cos relativos ás éticas informais			
	VEB3.3.2. Explica as características da ética kantiana (formal, universal e racional), así como a importancia da súa achega á ética universal.			

VEB3.3.3. Aprecia, na ética kantiana, o seu fundamento na autonomía da persoa como valor ético esencial e a súa		
VEB3.4.1. Identifica a ética do discurso como unha ética formal e describe en que consiste o imperativo categórico que formula, sinalando as similitudes e as diferenzas que posúe co imperativo da ética de		
VEB3.4.2. Utiliza a súa iniciativa persoal e emprendedora para elaborar unha presentación con soporte		

Valores éticos. 4º de ESO				
Bloque 5. Os valores éticos, o Dereito e a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH)				
Contidos	Estándares de aprendizaxe / 2	Tempo-ralización sesións	Criterios de avaliación 1 (contidos mínimos en negra)	Exemplos de procedementos e instrumentos de avaliación
B5.3. Teoría da xustiza de Rawls: posición orixinal e veo de ignorancia; criterio de imparcialidade; función dos dous principios de xustiza.	VEB5.2.1. Procura información en internet co fin de definir os principais conceptos utilizados na teoría de Rawls e establece unha relación entre eles (posición orixinal e veo de ignorancia, criterio de imparcialidade e función dos dous principios de xustiza que propón). VEB5.2.2. Realiza un xuízo crítico acerca da teoría de Rawls e explica a súa conclusión argumentada acerca dela.	Impartidos entre as 12 sesións menciona das no anterior bloque (van unidos temáticamente estes 2 estándares cos últimos 5 do bloque 3)	- B5.2. Diserta acerca da teoría de Rawls baseada na xustiza como equidade e como fundamento ético do dereito.	CAA, CD, CCL I. XII. XX.

Valores éticos. 4º de ESO	
Bloque 4. A xustiza e a política	
Estándares de aprendizaxe Bloque 4	Compacta con
VEB4.1.1.	Bloque 3: VEB3.2.1.
VEB4.2.1.	Bloque 3: VEB3.1.1., VEB3.1.2.
VEB4.2.2.	Compactan entre si e co estándar do B4: - Bloque 3: VEB3.3.1., VEB3.3.2., VEB3.3.3., VEB3.3.3., VEB3.4.1., VEB3.4.2. - Bloque 5: VEB5.2.1., VEB5.2.2.

EXEMPLOS DE EJERCICIOS DE AVALIACIÓN COMPACTADA DE ESTÁNDARES
- Dilema de Cifra
- Teoría da Xustiza de Rawls / discriminación / “El caso de Lorenzo” / Dereitos Humanos
-Ejercicio sobre Matrix, Realidade, Consciencia e Liberdade

Terceira avaliación (3+12 estándares) 42.85% redondeo a 40%

Tendo en conta que o núcleo central é **Bloque 4. A xustiza e a política**

Valores éticos. 4º de ESO				
Bloque 5. Os valores éticos, o Dereito e a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH)				
Contidos	Estándares de aprendizaxe/11	Tempo- ralización n 9 sesións	Criterios de avaliación 4 (contidos mínimos en negriña)	Exemplos de procede mentos e instrume ntos de avaliación
B5.1. Dereito e leis: finalidade, características e xustificación ética. B5.2. Conflitos entre principios éticos individuais e principios normativos sociais.	VEB5.1.1. Explica a finalidade e as características das leis xurídicas dentro do Estado e a súa xustificación ética, como fundamento da súa lexitimidade e da súa obediencia. VEB5.1.2. Debate acerca da solución de problemas nos que hai un conflito entre os valores e principios éticos do individuo e os da orde civil, formulando solucións razoadas, en casos como os de desobediencia civil e obxección de conciencia.		- B5.1. Decátase da necesidade da existencia das leis xurídicas no Estado, para garantir o respecto aos dereitos humanos. - Diserta acerca dalgúns dilemas morais entre deberes éticos / deberes cívicos	CCL, CSIEE II. VI. VIII. IX. XII.
B5.4. Os DDHH como ideais irrenunciabes. B5.5. Deficiencias na	VEB5.3.1. Xustifica racionalmente a importancia dos dereitos humanos como ideais para alcanzar polas sociedades e os Estados, e recoñece os retos que aínda teñen que superar.		- B5.3. Valora a DUDH como conxunto de ideais irrenunciabes , a pesares dos problemas na súa aplicación. - Recoñecer a importancia das institucións e os/as voluntarios/as que	CSC, CCEC, CD III. IX. X. XVII. XX.

Valores éticos. 4º de ESO

Bloque 5. Os valores éticos, o Dereito e a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH)

Contidos	Estándares de aprendizaxe/11	Tempo- realizació n 9 sesións	Criterios de avaliación 4 (contidos mínimos en negriña)	Exemplos de procede mentos e instrume ntos de avaliació n
<p>aplicación dos DDHH referidos ao económico e ao social. B5.6. Organizacións que traballan pola defensa dos DDHH.</p>	<p>VEB5.3.2. Sinala algunhas deficiencias no exercicio dos dereitos económicos e sociais (pobreza, e falta de acceso á educación, á saúde, ao emprego, á vivenda, etc.).</p> <p>VEB5.3.3. Emprende a elaboración dunha presentación, con soporte informático e audiovisual, acerca dalgunhas institucións e voluntarios/as que, en todo o mundo, traballan pola defensa e respecto dos dereitos humanos: Organización das Nacións Unidas (ONU) e os seus organismos, como FAO, Organismo Internacional de Enerxía Atómica (OIEA), Organización Mundial da Saúde (OMS), Organización das Nacións Unidas para a Educación, a Ciencia e a Cultura (UNESCO), etc., organizacións non gobernamentais como Greenpeace, UNICEF, Cruz Vermella, Media Lúa Vermella, etc., así como o Tribunal Internacional de Xustiza, o Tribunal de Xustiza da Unión Europea, etc.</p>		<p>traballan pola defensa dos dereitos humanos.</p>	
<p>B5.7. Dereito á seguridade e a paz. B5.8. Compromiso coa paz e a solidariedade de coas vítimas da violencia. B5.9.</p>	<p>VEB5.4.1. Diserta, en pequenos grupos, acerca da seguridade e a paz como un dereito fundamental das persoas, e aprecia a súa importancia para o exercicio do dereito á vida e á liberdade, elaborando e expresando as súas conclusións (artigo 3 da DUDH).</p>		<ul style="list-style-type: none"> - B5.4. Entende a seguridade e a paz como un dereito recoñecido na DUDH e como un compromiso da cidadanía española (CE 1978) - Identifica as novas ameazas que xurdiron nos últimos tempos. 	<p>CCL, CSC, CD I. II. IX. X. XVII. XIX. XX.</p>

Valores éticos. 4º de ESO				
Bloque 5. Os valores éticos, o Dereito e a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH)				
Contidos	Estándares de aprendizaxe/11	Tempo- ralización n 9 sesións	Criterios de avaliación 4 (contidos mínimos en negriña)	Exemplos de procede mentos e instrume ntos de avaliación
Ameazas á paz.	VEB5.4.2. Toma conciencia do compromiso dos españois e das españolas coa paz, como unha aspiración colectiva e internacional recoñecida na Constitución española, e rexeita a violación dos dereitos humanos, amosando solidariedade coas vítimas da violencia.			
	VEB5.4.3. Emprende a elaboración dunha presentación , con soporte audiovisual, sobre algunhas das novas ameazas para a paz e a seguridade no mundo actual (terrorismo, desastres ambientais, catástrofes naturais, mafias internacionais, pandemias, ataques cibernéticos, tráfico de armas de destrución masiva, de persoas e de órganos, etc.).			
B5.10. As Forzas Armadas na Constitución española . B5.11. Misións das Forzas Armadas . B5.12.	VEB5.5.1. Coñece, analiza e asume como cidadán ou cidadá os compromisos internacionais realizados por España en defensa da paz e a protección dos dereitos humanos, como membro de organismos internacionais (ONU, OTAN, UE, etc.).		- B5.5. Coñece a misión atribuída na Constitución española ás Forzas Armadas e a súa relación cos compromisos que España ten cos organismos internacionais a favor da seguridade e a paz. - Reflexiona acerca da importancia do dereito internacional para	CSC III. VII. XII.

Valores éticos. 4º de ESO				
Bloque 5. Os valores éticos, o Dereito e a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH)				
Contidos	Estándares de aprendizaxe/11	Tempo- ralización 9 sesións	Criterios de avaliación 4 (contidos mínimos en negriña)	Exemplos de procede mentos e instrume ntos de avaliación
Conflicto armados: importancia das organizacións internacionais na súa prevención e na súa solución.	VEB5.5.2. Explica a importancia da misión das forzas armadas (artigo 15 da lei de defensa nacional) en materia de defensa e seguridade nacional, de dereitos humanos e de promoción da paz, e a súa contribución en situacións de emerxencia e axuda humanitaria, tanto nacionais como internacionais.		regular e limitar o uso da forza e do poder.	
	VEB5.5.3. Analiza as consecuencias dos conflitos armados a nivel internacional , apreciando a importancia das organizacións internacionais que promoven e vixían o cumprimento dun dereito internacional fundamentado na DUDH .			

Valores éticos. 4º de ESO				
Bloque 6. Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía				
Contidos	Estándares de aprendizaxe/ 2	Tempo- ralización 5	Criterios de avaliación 1 (contidos mínimos en negriña)	Exemplos de procedementos e instrumentos
B6.1. Validez ética dos proxectos científicos e tecnolóxicos .	VEB6.1.1. Utiliza información de forma selectiva para atopar algúns criterios que cumpra ter en conta para estimar a viabilidade de proxectos científicos e tecnolóxicos , considerando a idoneidade ética dos obxectivos que pretenden e a avaliación dos riscos e		- B6.1. Identificar criterios que permitan avaliar, de xeito crítico e reflexivo, os proxectos científicos e tecnolóxicos , co fin de valorar a súa idoneidade en relación co respecto aos dereitos e valores éticos da humanidade .	CAA, CMCCT, CSC, CSIEE II. VIII. IX. XII.

<p>B6.2. Códigos deontolóxicos dos axentes sociais.</p>	<p>VEB6.2.1. Comprende e explica a necesidade de apoiar a creación e o uso de métodos de control, e a aplicación dunha ética deontolóxica para científicos/as e tecnólogos/as e, en xeral, para todas as profesións, fomentando a aplicación dos valores</p>			
--	---	--	--	--

Valores éticos. 4º de ESO	
Bloque 4. A xustiza e a política	
Estándares de aprendizaxe Bloque 4	Compacta con
VEB4.1.1.	Bloque 5: VEB5.1.1., VEB5.1.2.6 Bloque 6: VEB6.1.1., VEB6.1.2.
VEB4.2.1.	Bloque 5: VEB5.4.1., VEB5.4.2., VEB5.4.3.
VEB4.2.2.	Bloque 5: VEB5.3.1., VEB5.3.2., VEB5.3.3, VEB5.5.1., VEB5.5.2.

EXEMPLOS DE EJERCICIOS DE AVALIACIÓN COMPACTADA DE ESTÁNDARES
- Sobre a desigualdade das mulleres (paneis ou web)
- Bioética (bebés modificados xeneticamente) / dereitos humanos /legalidade / lexitimidade
- 1936, Estado, lexitimidade, dereitos humanos
- Oral – discusión/debate: problema da eutanasia, a través dun caso concreto de actualidade (Bioética, dereitos humanos, legalidade, lexitimidade)

OBSERVACIÓNS XERAIS:

- Prevse traballar máis estándares na terceira avaliación, non por máis extensión senón por máis reflexión, porque o alumnado debe estar preparado para elo debido á progresión do traballo na clase.

Avaliación do de aprendizaxe do alumnado

A nota final de cada bloque xurdirá de diferentes tipos de actividades que permitirán avaliar os diferentes estándares. Para iso emoregaranse fundamentalmente:

Observación das actividades desenvolvidas na aula (XI). Estas observacións serán rexistradas no caderno da profesora e suporán un 15% da cualificación global.

Portafolio, no que se incluírán as distintas propostas de traballo referidas a diferentes estándares, previamente avaliadas con diferentes propostas de traballo. Suporán un 35% da cualificación global. Para a cualificación do portafolio atenderase a dous criterios: ata o 10% o aspecto formal segundo a rúbrica e non menos do 25% a media das cualificacións relativas dos exercizos actividades e tarefas incluídas no portafolio

A cualificación obtida na seguinte rúbrica: 25% da cualificación global

Media das cualificacións obtidas nas distintas actividades: 50% da cualificación global (no caso de ter realizado probas específicas, agás no caso das deseñadas para a recuperación de contidos, estas Terán o mesmo peso que o resto das actividades).

Cualificación global: 100%			
(ata 10 puntos)			
Traballo de aula	Actividades		Probas
Instrumento: Escala de valores	Instrumento: portafolio (35% da cualificación) ou conxunto de actividades realizadas		Instrumento: proba
15% (ata 1,5 puntos)	Aspecto formal Instrumento: rúbrica	Media dos exercicios, actividades e tarefas incluídas no portafolio (distintos instrumentos)	Media das distintas probas realizadas
15% (ata 1,5 puntos)	ata 10% (ata 1 puntos)	dende 25% (dende 2,5 ptos)	50% (ata 5 puntos)

Cualificación global: 100%

(ata 10 puntos)

A avaliación continua non está en contradición co requisito obrigatorio de acadar unha cualificación igual ou superior a 5 nas tres avaliacións. No caso de non acadar os mínimos para a promoción, realizaranse recuperacións dos estándares referidos a cada bloque temático mediante probas deseñadas a tal efecto que contemplará nas cos estándares dos distintos bloques traballados ao longo do período. No caso de non recuperar algunha avaliación podera facerse unha nova antes da avaliación final. De no aprobar este examen o alumno ou alumna deberá presentarse á proba extraordinaria de setembro.. Na convocatoria oficial de setembro o alumnado realizará un exame único e global e a cualificación obtida será a propia da convocatoria.

O alumnado ten a obriga de levar cada día a clase o portafolio coa totalidade das actividades propostas realizadas, corrixis (mesmo autocorrixis) e debidamente arquivadas. O portafolio poderá ser solicitado en calquera momento pola profesora para a súa cualificación.

A nota de cada avaliación xurdirá da media aritmética dos bloques que se avalíen por completo nese período lectivo. Se nese período só se avaliou, por exemplo, un bloque e só se fixeron algunhas actividades do seguinte bloque ou incluso o test, non se terán en conta para a nota da avaliación, xa que consideramos que é probable que transmita ás familias unha imaxe errónea do avance da/o alumna/o da materia, ó transmitir notas parciais de temas que, polo xeral, terminan adquirindo o seu sentido global cara ó final da súa impartición. No caso de que na segunda avaliación se imparta algún dos subámbitos nos que se poda dividir un bloque a tratar procurárase, para facer a media, adaptar o número de estándares que contén ese subámbito co do bloque que se impartiu por completo, facéndose nese caso a media aritmética ó asemellarse o número de estándares entre os contidos avaliados.

Procedementos e instrumentos de avaliación:

Segundo proceda para cada estándar de aprendizaxe e dependendo do tempo de que se dispoña e da dinámica e composición diversa de cada de cada clase

utilizaranse diferentes procedementos e instrumentos de avaliación para obter as cualificacións de cada un dos exercicios actividades ou tarefas. En calquera caso, os dous instrumentos fundamentais dos que dependerá a cualificación son: a) para a avaliación que depende da observación directa do traballo na aula, a escala de valores e para a avaliación do conxunto dos exercicios, actividades e tarefaso portafolio, que sera valorado a súa vez

mediante unha rubric, que figura a continuación. Esta rubrica avalía o aspect oformal e procedimental do portafolio (50% da cualificación) e o outro 50% sera a media das cualificacións parciais dos distintos exercicios, actividades e tarefas.:

AVALIACIÓN DO TRABALLO NA AULA: ESCALA DE VALORES

5: Sempre, 4: Case sempre, 3: Ás veces, 2: Poucas veces, 1: Case nunca ou nunca

Data			
Curso			
Alumno/a			
Tarefa			
	1 ^a Av	2 ^a Av	3 ^a Av	Global curso
ITEM	De 5 a 1	De 5 a 1	De 5 a 1	De 5 a 1
Asiste regularmente				
É puntual				
Responde a preguntas abertas				
Formula preguntas significativas				
Traballa en equipo				
É odenado/a co material				
Presenta as tarefas no prazo				
TOTAIS:				
CUALIFICACIÓN:				

AVALIACIÓN PORTAFOLIO RÚBRICA

EXCELENTE	SATISFACTORIO	SATISFACTORIO CON SUXESTIÓNS	TEN QUE MELLORAR
5	4	2	1
Arquiva e clasifica todas as tarefas , anotacións ou traballos relacionados cos contidos ou obxectivos do bloque curricular	Arquiva e clasifica a maioría das tarefas , anotacións ou traballos relacionados cos contidos ou obxectivos do bloque curricular	Arquiva e clasifica algunhas das tarefas , anotacións ou traballos relacionados cos contidos ou obxectivos do bloque curricular	As maior parte das tarefas, anotación ou traballos non están recollidos, organizados nin clasificados.
Todos os documentos están correctamente presentados: data, encabezamento coa indicación clara da tarefa, A tarefa está realizada e ten anotacións.	Aos documentos fáltanlle algún elementos da presentación	Aos documentos fáltanlle a maior parte dos elementos da presentación	Incorpora os documentos sen presentación
Incorpora diversidade de materia: novas, artigos, ilustracións, etc. Relacionando o aprendido con novos contextos.	Incorpora algúns materiais: novas, artigos, ilustracións, etc. relacionando o aprendido con novos contextos.	Incorpora material ás veces pertinente, pero non establece relación co aprendido	Non incorpora material ou non é pertinente.
Amosa unha redacción coidadosa dos textos, sen erros ortográficos.	Amosa unha redacción coidadosa dos textos, pero hai algún erros ortográficos (ata cinco).	A redacción non é coidadosa e/ou presenta moitos erros ortográficos (entre 6 e 10).	Mala redacción e/ou presenta máis de 10 erros ortográficos.

A profesoras do departamento, atendendo a diversas consideracións, poden optar custodiar as actividades realizadas polo alumnado. Nese caso non se lle esixirá

o portafolio e avaliarase o conxunto de actividades realizadas utilizando os diferentes instrumentos sinalados na programación, buscando a adecuación segundo o tipo de actividade que se lle propoña ao alumnado.

1º) Realizarase alomenos unha proba escrita (exame), por cada bloque temático ou sub-tema dentro de cada bloque se así o indica a programación da materia, ou se se indica na programación de aula e nas actas no Departamento, na que se avaliará a adquisición e adecuada utilización de conceptos, fixados nos estándares de aprendizaxe e nos criterios de avaliación, propios da materia e correspondentes a ese período académico. No caso de que a proba se compoña de diversas partes ou preguntas, o profesorado indicará previamente a valoración de cada ítem ou parte dos que se compoña o exame, no caso de que non se detalle dita valoración se entende que todas as preguntas valen igual. Nalgúns caso, e sempre que se considere oportuno, se facilitarán rúbricas. Este tipo de proba será a que teña a posibilidade de ser recuperada nunha proba posterior, do mesmo tipo que a primeira que se suspendeu.

2º) A proba anterior pode ser suplida, se o profesorado así o indica, por un traballo individual ou en grupo entregado por escrito e presentado oralmente na aula. Neste caso valorarase non só o contido senón tamén a exposición oral feita ante o resto do alumnado. No caso de traballos (individuais, grupais ou por proxectos) o sistema de recuperación non consistirá nunha proba específica, xa que tal cousa carece de sentido cando se aplica unha metodoloxía que ten por resultado un produto final. Neste caso ou se lle darán as indicacións pertinentes ó alumnado para que mellore os aspectos que presentan deficiencias, ou se lles dará a oportunidade de compensar a baixa nota obtida cun traballo posterior onde se demostre o avance na adquisición de competencias, na consecución de obxectivos e na adecuada adquisición de estándares de aprendizaxe.

3º) As actividades realizadas na aula serán diversas: exercicios de redacción sobre temas do currículo, pequenos controis con probas tipo test, de recheo de espazos baleiros ou de verdadeiro/falso, cuestionarios, exposicións, infografías, controis de lecturas guiadas, etc. O obxectivo deste amplo abano de actividades é o de utilizar os diferentes procedementos e instrumentos de avaliación suxeridos para cada estándar o grupo de estándares de aprendizaxe

Algunhas das probas ou traballos que se propoñan poderán ter carácter voluntario ou xurdirán dun pacto entre o alumnado e o profesorado (ou sexa, serán ofertadas polo profesorado e a clase decidirá se lle parece oportuno facelas), en tal caso subirán a nota da avaliación na que se fagan, ou da unidade temática ó que correspondan, de tal maneira que nunca supere un punto e medio que se sumará ó total do obtido entre todas as probas e traballos que se fixeran nese período. Este tipo de probas non terá recuperación. Dado o carácter voluntario, e motivante, destas probas o alumnado que non demostre interese por elas deixará claro que non aspira a acadar ó redondeo por riba

da súa nota na avaliación correspondente, no caso de que a media das probas dea como resultado un número con decimais.

No caso de non superar algunha das tres avaliacións o alumnado realizará, antes da avaliación seguinte, ou no seu caso antes da nota final, unha proba de recuperación seguindo o modelo reflectido no caso 1º. Se sucedera que a avaliación sobre proxectos, actividades, etc. non resultara satisfactoria, contemplarase a posibilidade de facer unha proba como a do caso 1º para ese tipo de contidos.

Como norma xeral compre ter en conta que na cualificación de cada proba, ata un 5% poderá depender da corrección gramatical e ortográfica.

Se en Xuño o alumnado non supera a materia terá en Setembro a posibilidade de o facer mediante unha proba do tipo 1º na que deberán responder a cuestións relativas aos tres bloques de contido xa apuntados. Se este exame se compón de varias preguntas indicaráselle ao alumnado a valoración de cada unha delas de cara ao cómputo global. No caso de que non se especifique o valor de cada ítem se sobreentende que se dividen por igual entre a nota total (p.e.: se hai dúas preguntas a metade da nota é para cada pregunta).